

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Управління залученням позикового капіталу підприємства

за матеріалами ТОВ «Торговий дім Кольчуга», м. Київ

Студентки 2 курсу 5 м групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»,
спеціалізації «Фінансове
управління» заочної форми
навчання

Гринько Ірини
Сергіївни

Науковий керівник –
д-р. екон. наук, проф.

Бланк Ігор
Олександрович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Ситник Ганна
Вікторівна

Київ 2019

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади залучення позикового капіталу підприємства...	6
РОЗДІЛ 2. Дослідження сучасного стану розвитку позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» м. Київ	16
2.1 Динаміка загальної суми позикового капіталу підприємства.....	16
2.2 Характеристика розвитку структури позикового капіталу підприємства.....	20
2.3 Оцінка рівня ефективності управління позиковим капіталом підприємстваю.....	24
РОЗДІЛ 3. Шляхи вдосконалення залучення позикового капіталу підприємства ТОВ «Торговий дім Кольчуга» м.Київ.....	32
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	51
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний розвиток економіки України визначає спектр гострих соціально-економічних проблем, вимагаючи нагальної розробки нових і вдосконалення вже існуючих методик, прийомів та інструментів управління, спрямованих на підвищення ефективності господарювання. Зокрема, велике значення має формування і використання капіталу, що є визначальним з огляду на процес виробництва в цілому.

Ефективна фінансова діяльність підприємства неможлива без постійного залучення позикового капіталу, його використання в обороті підприємства зумовлене, з одного боку, об'єктивною необхідністю, а саме: невідповідністю у часі між надходженнями коштів та витратами, сезонністю виробництва, впровадженням інвестиційних проектів, які потребують значних обсягів вкладень у певний період; з іншого боку, за допомогою позикового капіталу забезпечується розширення виробничо-господарської діяльності та оновлення технічної бази.

Встановлення оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом, пошук недорогих джерел фінансування підприємства, своєчасне реагування на зміну факторів зовнішнього середовища є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства, забезпечення стабільних фінансово-економічних показників його діяльності. Через це виникає необхідність у дослідженні ефективності використання позикового капіталу.

Проблеми визначення змісту, класифікації планування позиковим капіталом та теоретичних засад управління ним досліджувалися в наукових працях багатьох сучасних українських учених-економістів, таких як Крамаренко Г.О., Поддєрьогін А.М., Терещенко О.О., Рибіцька А.В., Бланк І.О., Савицька Г.В., Тараруєв Ю.О., Теплова Т.В., Ковальов В.В. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою курсової роботи є вивчення теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій з підвищення

ефективності управління позиковим капіталом.

Для досягнення зазначеної мети в роботі необхідно розглянути наступні завдання:

- розкрити сутність, класифікацію позикового капіталу підприємства;
- дослідити фактори, які впливають на обсяги та структуру позикового капіталу підприємства;
- розглянути методику аналізу позикового капіталу підприємства;
- провести аналіз обсягів та структури позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга»;
- надати оцінку ефективності управління позиковим капіталом ТОВ «Торговий дім Кольчуга».

Об'єктом дослідження є процес управління залученням позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга».

Предметом дослідження є теоретичні основи та методичні підходи до планування залучення позикового капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга».

Емпірична база дослідження. ТОВ «Торговий дім Кольчуга», недержавна власність, види діяльності: 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту, 46.15 Діяльність посередників у торгівлі меблями, господарськими товарами, залізними та іншими металевими виробами, 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля, 47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами, 47.19 Інші види роздрібно торгівлі в неспеціалізованих магазинах, 73.12 Посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації. Адреса: 03110, м.Київ, Солом'янський район, вул. О. Пироговського, буд. 19.

Методи дослідження. Як основний метод дослідження у роботі застосований системний підхід до вивчення економічних процесів у їх взаємозв'язку та взаємозалежності з урахуванням причинно-наслідкових

зв'язків. Окрім системного, при написанні роботи, використовувалися такі загальні методи дослідження як формалізації, аналізу та синтезу, узагальнення, порівняння, класифікації та інші.

Інформаційною базою дослідження є фінансова та управлінська звітність ТОВ «Торговий дім Кольчуга», законодавчі, нормативні, інструктивні документи України, наукові праці вітчизняних учених, періодичні видання, матеріали збірників наукових праць та конференцій, статистичні дані.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекамендацій щодо вдосконалення механізму управління залученням позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» та підвищення його ефективності шляхом використання даних рекомендацій у діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень були опубліковані у науковій статті «Методика визначення ефективності залучення позикового капіталу підприємств» - «Економіка і фінанси підприємств» : зб. наук. ст. студ. заочної форми навчання / відп. ред. Г.В. Блакита – Київ: КНТЕУ, 2019. – Ч. 2. – ст. 184-190.

Обсяг і структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. Містить 24 таблиць та 8 рисунків. Загальний обсяг роботи 52 сторінки.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

На сьогодні не існує єдиної точки зору щодо визначення позикового капіталу підприємства. Кожен науковець дає своє трактування поняттю «позиковий капітал» і характеризує його по-своєму. Одні автори наголошують на необхідності використання та залучення додаткових коштів в розвиток підприємства, а інші вчені стверджують, що підприємство повинно використовувати більше власних коштів для свого розвитку.

Крамаренко Г.О. та Чорна О.Є. вважають: «Чільне місце в інфраструктурному забезпеченні ринку посідає позичковий капітал сфери обміну та установи, що здійснюють його функціонування. Позичковий капітал, переданий підприємству в тимчасове користування на умовах платності і повернення у вигляді кредитів банків, виданих на різні терміни, коштів інших підприємств у вигляді векселів, облігаційних позик.» [1, с. 297].

Романенко О.Р. називає позиковий капітал «позичковий» і стверджує: «Позичковий капітал – грошові кошти власника, призначені для надання кредиту на принципах зворотності та платності у розмірі процентів до суми боргу. Джерелом позикового капіталу є тимчасово вивільнені кошти різних підприємств, організацій та фізичних осіб, акумульованих в кредитній установі. Позичковий капітал створюється в результаті неспівпадання часу продажу товарно-матеріальних цінностей та послуг з їх покупкою, придбанням» [2, с. 81].

Згідно з П(С)БО 2: «Позиковий капітал – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Тобто зобов'язання — це обов'язок або відповідальність діяти певним чином. Це зобов'язання виникає тільки тоді,

коли актив отримано, або коли підприємство укладає невідмовну угоду придбати актив» [3].

В економічному словнику доктора економічних наук, професора С.В. Мочерного йдеться про те: «Позиковий капітал – це грошовий капітал власник якого надає його іншим особам на певний термін у користування за здалегідь обумовлену плату у вигляді процента. Позиковий капітал є відокремленою формою промислового капіталу, він формується із тимчасово вільних коштів, які утворюються в процесі обороту продуктивного та торгового капіталу із трудових заощаджень населення та інших джерел»[4].

С.В. Лялін визначав позиковий капітал наступним чином: «Позиковий капітал підприємства – сукупність різних видів та джерел боргового фінансування (кредиторська заборгованість, банківські позики, облігації, лізинг тощо)» [5, с. 44].

Виходячи з цього визначення, автор виділяє такі сутнісні характеристики з визначення як – сукупність видів та джерел боргового фінансування. Тобто без позикових коштів підприємства повинні були б знаходитись на самофінансуванні, що різко обмежувало б можливості їх розвитку.

В.В. Ковальов охарактеризував позиковий капітал підприємства: «Позиковий капітал - залучена частина «пасивного капіталу», що розглядається з точки зору джерел фінансування підприємства» [6, с. 509].

Тобто у цьому визначенні автор виділяє такі сутнісні характеристики з визначення як – залучена частина «пасивного капіталу». Позиковий капітал виступає як частина пасиву в балансі.

На нашу думку, достатньо повне визначення позикового капіталу підприємства подав А.М. Поддєрьогіна: «Позичковий капітал виступає коштами інших кредиторів, які надаються підприємствам у позику під певний (обумовлений) відсоток на термін до одного року з оформленням векселя чи іншого боргового зобов'язання і залучаються для фінансування

господарської діяльності підприємства на принципах строковості, платності, поверненості». [7, с.229].

Таким чином, сучасні науковці характеризують поняття «позиковий капітал підприємства» такими характеристиками:

- грошовий капітал;
- принцип строковості;
- принцип платності;
- принцип поверненості;
- зобов'язання;
- відокремлена форма промислового капіталу;
- сукупність видів та джерел боргового фінансування;
- залучена частина «пасивного капіталу».

Однак, з нашої точки зору, цей перелік повинен бути розширений такими характеристиками:

- гранична продуктивність (позиковий капітал також характеризується граничною продуктивністю, тобто обсягом додатково вироблених товарів або послуг за умови залучення підприємством однієї додаткової одиниці позикового капіталу);
- інвестиційний ресурс (позиковий капітал як інвестиційний ресурс характеризується тим, що підприємство залучає позиковий капітал у власний фінансово-господарський обіг з метою подальшого інвестування. Рух позикового капіталу підприємства як інвестиційного ресурсу містить у собі можливість його самозамикання і переорієнтації із обслуговування реального сектора відтворення на спекулятивні операції із цінними паперами, що завдають збитки відтворенню корисної продукції суспільства).

Таким чином, сутність поняття «позикового капіталу» підприємства ми пропонуємо визначити наступним чином: «Позиковий капітал – це відокремлена форма промислового капіталу, яка базується на принципах строковості, платності та поверненості, який характеризується граничною

продуктивністю, який залучається у власний фінансово-господарський обіг з метою подальшого інвестування».

Залежно від строків виконання зобов'язань Терещенко О.О. позичковий капітал поділяється на довгостроковий і поточний: «Під довгостроковими зобов'язаннями, на його думку, слід розуміти зобов'язання, що будуть погашені протягом строку, який перевищує 12 календарних місяців, або протягом строку, що перевищує операційний цикл, якщо він більший 12 календарних місяців. Під поточними (короткостроковими) зобов'язаннями необхідно розуміти зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу або повинні бути погашені протягом 12 місяців з дати складання балансу» [8, с. 425].

Тобто на довгостроковий період (понад 1 рік) позикові засоби залучаються, як правило, для розширення обсягу власних основних засобів і формування відсутнього обсягу інвестиційних ресурсів. На короткостроковий період позикові засоби залучаються для всіх інших цілей.

Також у більшості літературних джерел акцентується увага на формах залучення позикового капіталу (тобто у формі лізингу або оренди; у товарній або грошовій формі). Наприклад, Л.Л. Лазбеник, С.А. Митей визначають: «Позиковий капітал може бути залучений у формі грошових коштів, національній валюті, іноземній валюті, валютному фіксингу чи товарній формі» [9, с. 124].

Таким чином, є позичені кошти, які залучаються у грошовій формі (фінансовий кредит); позикові кошти, які залучаються у формі обладнання (фінансовий лізінг); позичені кошти, які залучаються в товарній формі (комерційний кредит); позичені кошти, які залучаються в інших матеріальних та нематеріальних формах.

Важливою умовою надання позик є гарантія їх повернення, наприклад О.О. Терещенко наголошує: «Можна виділити таку класифікаційну ознаку, яка визначає забезпеченість або незабезпеченість позикового капіталу» [8, с. 325].

Тож за формами забезпечення є незабезпечені позичені кошти, забезпечені позичені кошти гарантією чи поручительством, позичені кошти забезпечені залогом чи закладом.

Наступною важливою класифікаційною ознакою, на думку О.С. Філімоненко є: «Позиковий капітал можна класифікувати за його належністю підприємству (капітал із зовнішніх джерел, або капітал із внутрішніх джерел)» [10, с. 80].

Ми вважаємо, що ця класифікація має бути доповнена. Перш за все, ми пропонуємо таку класифікаційну ознаку, яка полягає в визначенні цілей залучення позикового капіталу. Тобто позикові кошти, які залучаються для оновлення необоротних активів; позикові кошти, які залучаються для поповнення оборотних активів; позикові кошти, які залучаються задля здійснення інвестицій; позикові кошти, які залучаються для задоволення інших господарських чи соціальних потреб.

Також класифікувати позиковий капітал можна за ступенем ризику, тобто високоризиковий, середньоризиковий та низькоризиковий. Результативність дій та подолання невпевненості у майбутніх результатах залежать, насамперед, від можливості та вміння правильно оцінити ступінь ризикованості.

З урахуванням цих пропозицій, класифікація позикового капіталу підприємства визначена нами у дод. А.

З розглянутих визначень позикового капіталу, можна зробити висновок про те, що позиковий капітал – це додаткові грошові кошти без яких, в сучасних умовах господарювання, не може обійтися жодне підприємство.

Найважливішою функцією управління позиковим капіталом є його планування. Волков В. А. визначав: «Фінансове залучення позикового капіталу підприємства є важливим елементом планування його фінансово-господарської діяльності» [11, с. 143].

Тобто у цьому визначенні автор виділяє таку сутнісну характеристику як – елемент планування фінансово-господарської діяльності. Застосування

сучасних методів фінансового планування позикового капіталу є одним з напрямків корпоративного фінансового менеджменту.

Калабашкина О.В. вважає: «Залучення позикового капіталу являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації фінансових рішень, які регулюють процес залучення позикових коштів»[12].

Таким чином, була виділена ще одна характеристика – система принципів і методів розробки та реалізації фінансових рішень. Залучення позикового капіталу має врахувати перспективи розвитку господарської діяльності підприємства.

Марушко Н.С. та Воляник Г.М. визначають: «Управління залученим капіталом визначає перспективу подальшого дослідження, оскільки є досить актуальним серед інших проблем управління підприємством і гарантує незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дії дестабілізаційних чинників та створення умов для успішного функціонування підприємництва, нагромадження капіталу» [13, с. 152].

Такі науковці як Піхняк Т.А. та Божок А.В. виділяють: «Залучення позикового капіталу забезпечує планування формування операційного прибутку, тобто визначення обсягів реалізації продукції, що забезпечують беззбиткову операційну діяльність, і рівня можливого зниження цін на продукцію для збільшення обсягів продажів, тобто зростання оборотності коштів» [14].

Однак, ми вважаємо, що даний перелік повинен бути розширений. І визначаємо: «Залучення позикового капіталу являє собою процес розробки системи планів і планових показників щодо його розподілу в розрізі найбільш ефективних напрямків майбутнього використання, встановлення необхідного рівня ефективності його використання в операційному і інвестиційному процесі підприємства і забезпечення умов досягнення цього рівня».

Таким чином, сутність поняття «залучення позикового капіталу» підприємства ми пропонуємо визначити наступним чином: «Залучення

позикового капіталу являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації фінансових рішень, є елементом планування фінансово-господарської діяльності, визначає перспективу подальшого дослідження, оскільки є досить актуальним серед інших проблем управління підприємством і гарантує незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дії дестабілізаційних чинників, визначає найбільш ефективні напрямки майбутнього використання, встановлення необхідного рівня ефективності його використання в операційному і інвестиційному процесі підприємства і забезпечення умов досягнення цього рівня».

Рибіцька А.В. визначає мету управління залученням позикового капіталу таким чином: «Розумна організація систем управління формуванням та використанням фінансових ресурсів на підприємстві є обов'язковою складовою успішної роботи всього підприємства та дає можливість суб'єктам господарювання конкурувати на ринку з іншими господарськими одиницями та досягати успіхів» [15, с.145].

З даного визначення можна зробити висновки, що залучення позикового капіталу є обов'язковим задля створення конкурентоспроможного та прибуткового підприємства.

В основу політики управління фінансовим капіталом покладено концепцію його структури. Виходячи з того, що однозначного визначення «оптимальна структура капіталу» як категорії не існує, що відповідає канонічним засадам економічної науки, а тому різні автори трактують оптимальність структури капіталу диференційовано за певними критеріальними показниками.

Наприклад, Є.Ф. Брігхем визначає: «Оптимальна структура капіталу як певне співвідношення власного та залученого капіталу, яке призводить до максимізації вартості акцій підприємства» [16, с. 706].

Інша група авторів, наприклад О.О. Терещенко, визначають: «Як критерій оптимізації співвідношення власного та залученого капіталу виділяє вартість підприємства загалом. Процес оптимізації структури капіталу

передбачає формування оптимального співвідношення різних джерел фінансування діяльності підприємства, при якому максимізується вартість самого підприємства» [8; с.501].

Сторожук Т.М. вважає: «Метою управління залученням позикового капіталу на підприємстві є визначення обсягу, терміновості, структури і вартості залучення позикового капіталу; розуміння де, яким чином, коли і у кого підприємство буде залучати, обслуговувати і погашати позиковий капітал; визначення переліку інструментів залучення позикового капіталу; аналізу ризиків можливого банкрутства і способи їх мінімізації» [17, с. 561].

Отже, мету залучення позикового капіталу ми пропонуємо визначити наступним чином: «Мета управління залученням позикового капіталу полягає в управлінні структурою капіталу, яка безпосередньо впливає на його формування, результативність використання, визначає фінансову стійкість та платоспроможність. І тому, кожен суб'єкт господарювання має формувати свою фінансову політику таким чином, щоб забезпечити максимізацію ринкової вартості підприємства».

Тараруєв Ю.О. виділяє такі принципи управління залученням позикового капіталу: «Основні принципи планування позикового капіталу:

- визначення загальної потреби підприємства у капіталі;
- визначення джерел утворення позикового капіталу з урахуванням їх вартості;
- планування напрямків і визначення об'єктів вкладення капіталу з урахуванням показників ризику і доходності» [18, с.33].

Теплова Т.В. вважає, що важливими принципами управління залученням позикового капіталу також є:

- «- врахування перспектив розвитку;
- врахування відповідності обсягу залученого капіталу та обсягів активів підприємства» [19, с. 417].

Ковальов В. В. включає всі попередні принципи та додає до них:

- « - забезпечення оптимальності структури капіталу;

- забезпечення високоефективного використання позикового капіталу у ході діяльності» [6, с. 412].

Ми вважаємо, що даний список повинен бути доповнений такими принципами як «забезпечення мінімізації затрат при формуванні капіталу з різних джерел».

Отже, можна виділити такі принципи залучення позикового капіталу підприємства:

- визначення загальної потреби підприємства у капіталі;
- визначення джерел утворення позикового капіталу з урахуванням їх вартості;
- планування напрямків і визначення об'єктів вкладення капіталу з урахуванням показників ризику і доходності;
- врахування перспектив розвитку;
- врахування відповідності обсягу залученого капіталу та обсягів активів підприємства;
- забезпечення оптимальності структури капіталу;
- забезпечення мінімізації затрат при формуванні капіталу з різних джерел;
- забезпечення високоефективного використання позикового капіталу у ході діяльності.

Процес управління залученням позикового капіталу складається з багатьох елементів, які у науковій літературі мають назву «Етапи управління». Ці етапи розглядаються в роботах таких науковців Н.М. Деєва, В.Я. Олійник, Т.Ф. Григораш, А.В. Рибіцька та інші [20, с. 126; 15, с.147].

Н.М. Деєва, В.Я. Олійник, Т.Ф. Григораш таким чином пояснюють дані етапи: «Процес управління залученням позикових засобів підприємством здійснюється за такими основними етапами:

1. Аналіз залучення і використання позикових засобів в попередньому періоді. Метою є виявлення обсягу, складу і форм залучення позикових

засобів підприємством. Результати визначають доцільності використання позикових коштів.

2. Визначення цілей залучення позикових засобів у майбутньому періоді. Ці засоби залучає підприємство на строго цільовій основі, а саме: поповнення необхідного обсягу постійної частини оборотних активів; забезпечення формування змінної частини оборотних активів; формування обсягу інвестиційних ресурсів, якого не вистачає для інвестиційної діяльності; забезпечення соціально-побутових потреб своїх працівників; інші потреби.

3. Визначення граничного обсягу залучення позикових засобів. Максимальний обсяг цього залучення диктують дві основні умови: по-перше, граничний ефект фінансового левериджу, після якого обчислюють обсяг позикових засобів, що забезпечує ефективне використання власного капіталу; по-друге, забезпечення достатньої фінансової стійкості підприємства. З врахуванням цих вимог підприємство встановлює ліміт використання позикових засобів у своїй господарській діяльності.

4. Оцінювання вартості залучення позикового капіталу з різних джерел. Результати такої оцінки служать основою розробки управлінських рішень відносно вибору альтернативних джерел залучення позикових засобів.

5. Визначення співвідношення обсягу позикових засобів, що залучаються на коротко- і довгостроковій основі. Розрахунок здійснюють в розрізі окремих цільових напрямів їх майбутнього використання.

6. Визначення форм залучення позикових засобів. Форми диференціюють у розрізі фінансового кредиту, комерційного кредиту, інших форм.

7. Визначення складу основних кредиторів. Склад визначається формами залучення позикових засобів.

8. Формування ефективних умов залучення кредитів. До найважливіших з цих умов відносять: термін надання кредиту, ставка

відсотка за кредит, умови сплати суми відсотка, умови сплати основної суми боргу та інші умови.

9. Забезпечення ефективного використання кредитів. Критерієм ефективності є показники оборотності і рентабельності позикового капіталу.

10. Забезпечення своєчасних розрахунків за отриманими кредитами. Для цього за найбільш крупними кредитами можна заздалегідь резервувати спеціальний поворотний фонд» [20, с.127]. Можна схематично побачити на дод. Б.

На нашу думку, доцільним ще буде виконати загальний аналіз фінансового стану, що дозволить оцінити можливі наслідки залучення капіталу в досягненні перспективних і тактичних цілей виробничо-фінансової діяльності в цілому. У цьому секторі досліджень пріоритетним є аналіз кредитоспроможності й аналіз грошових потоків за залученим капіталом.

РОЗДІЛ II
ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ
ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА
ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ КОЛЬЧУГА» М. КИЇВ

2.1 Динаміка загальної суми позикового капіталу підприємства

В системі залучення значну роль відіграє динаміка загальної суми позикового капіталу підприємства.

На базі статистичної звітності основними задачами є:

- проаналізувати загальну суму позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.;
- співставити динаміку позикового капіталу із загальною його сумою на досліджуваному підприємстві за 2016-2018 рр.;
- співставити динаміку позикового капіталу із чистою виручкою від реалізації на досліджуваному підприємстві за 2016-2018 рр.;
- співставити динаміку позикового капіталу із власним капіталом на досліджуваному підприємстві за 2016-2018 рр.;
- співставити динаміку позикового капіталу із чистим прибутком на досліджуваному підприємстві за 2016-2018 рр.

Таблиця 2.1

Динаміка загальної суми позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Загальна сума позикового капіталу (тис.грн.)	332837	174614	123842
Темп приросту базисний (%)	12,98	-40,73	-57,96
Темп приросту ланцюговий (%)	12,98	-47,53	-29,08

В табл. 2.1 було досліджено динаміку загальної суми позикового капіталу підприємства за 2016-2018 рр. Позиковий капітал скоротився у 2017 р., порівняно з базисним 2016 р. В 2018 р. позиковий капітал зменшився,

порівняно з 2016 та 2017 рр. Зменшення позикового капіталу зворотно пропорційна збільшенню власного капіталу.

Дана динаміка свідчить про збільшення фінансової стійкості підприємства та зменшення його фінансового ризику, що є позитивним для підприємства.

Таблиця 2.2

Динаміка частки позикового капіталу у загальній сумі капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Загальна сума позикового капіталу (тис.грн.)	332837	174614	123842	-208995
Капітал (тис. грн.)	817434	705048	659017	-158417
Питома вага позикового капіталу у капіталі (%)	40,72	24,77	18,79	-21,93

Рис.2.1. Динаміка частки позикового капіталу у загальній сумі капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.

В табл. 2.2 показано, що в структурі капіталу підприємства більшою питомою вагою характеризується власний капітал, питома вага якого впродовж досліджуваного періоду стрімко зростала, відповідно стрімко зменшувався позиковий капітал і на кінець періоду складає близько 18,79%.

У складі позикового капіталу майже усі показники стрімко зменшувалися: відстрочені податкові зобов'язання і поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги. Схематично можемо простерігати на рис. 2.1.

Дана тенденція пов'язана з тим, що підприємство вирішило погасити свою поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи і послуги.

Таблиця 2.3

Динаміка позикового капіталу та чистої виручки від реалізації на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Середня сума позикового капіталу (тис.грн)	298844	219733	149244	-149600
ЧВР (тис. грн.)	294354	250516	232312	-62042
Кредитовіддача	0,98	1,14	1,56	0,58

За допомогою табл. 2.3 можемо спостерігати динаміку позикового капіталу та чистої виручки від реалізації на підприємстві за 2016-2018 рр.

Кредитовіддача спочатку зменшилася у 2016 р., а потім станом на 2017 р., порівняно з 2016р., збільшилася на 15,75% і склала 1,56.

Зменшення цього показника в 2016 р. пояснюється погіршенням функціонування операційної системи підприємства, що спричинило зменшення чистої виручки від реалізації. В 2017 та 2018 рр. кредитовіддача збільшилась у зв'язку зі зменшенням середнього значення позикового капіталу.

Показник кредитовіддачі показує обсяг діяльності на одиницю позикових коштів. Дана тенденція вказує на збільшення ефективності використання позикового капіталу, що є позитивною тенденцією на підприємстві. Загалом кредитовіддача збільшилась на 58 коп.

Можемо прослідкувати динаміку позикового капіталу та власного капіталу на підприємстві в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка позикового капіталу та власного капіталу на ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Загальна сума позикового капіталу (тис.грн)	332837	174614	123842	-208995
Власний капітал (тис. грн.)	484597	519413	535175	50578
Коефіцієнт фінансування	0,69	0,34	0,23	-0,46

В 2016 р. даний показник зменшився, у зв'язку зі зменшенням позикового капіталу і склав 0,69, що означає на кожну гривню зобов'язань підприємства припадає 0,69 грн. власного капіталу. В 2017 та 2018 рр. показник має стрімку тенденцію до зменшення (0,34 та 0,23 відповідно).

Фактори: зменшення частки загальної суми позикового капіталу та збільшення частки власного капіталу.

В 2016 р. рівень фінансових ризиків знаходився на прийнятному рівні. Таким чином, компанія була фінансово стабільною. В 2017 та 2018 рр. дані показники є нижче норми, що говорить про високий рівень фінансових ризиків.

Таблиця 2.5

**Динаміка позикового капіталу та чистого прибутку на ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Середня сума позикового капіталу (тис. грн.)	298844	219733	149244	-149600
Чистий прибуток (тис. грн.)	34816	11021	3919	-30897
Рентабельність позикового капіталу (%)	11,65	5,02	2,63	-9,02

В табл. 2.5 можемо спостерігати динаміку позикового капіталу та чистого прибутку на підприємстві за 2016-2018 рр. Найбільший показник рентабельності позикового капіталу припадає на 2016 р., що характеризує найвищий рівень прибутковості позикового капіталу за досліджуваний період і складає – 11,65 грн. прибутку, який припадає на одиницю капіталу, залученого ззовні. С хематично можемо спостерігати на рис. 2.2.

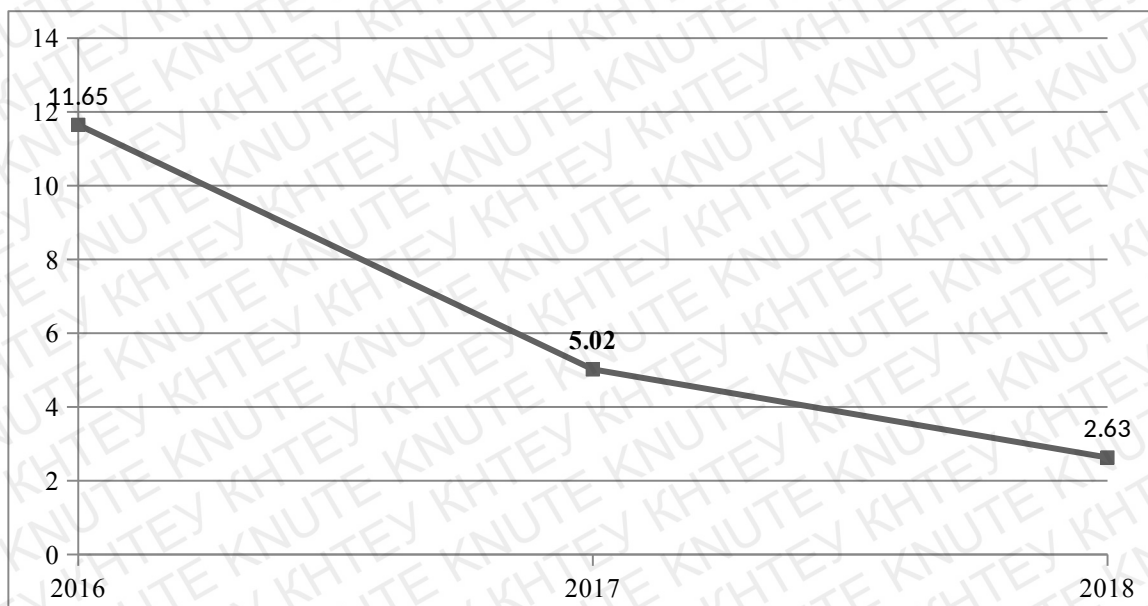

Рис.2.2 Рентабельність позикового капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., %

Найбільший показник рентабельності позикового капіталу припадає на 2016 р., що характеризує найвищий рівень прибутковості позикового капіталу за досліджуваний період і складає – 11,65 грн. прибутку, який припадає на одиницю капіталу, залученого ззовні. У 2017 та 2018 рр. спостерігається зменшення значення чистого прибутку і шуканий показник склав 5,02 грн. прибутку, який припадає на одиницю позикового капіталу та 2,63 грн. відповідно.

Дане явище пов'язане зі збільшенням чистого прибутку на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» та зменшенням суми позикового капіталу.

2.2 Характеристика розвитку структури позикового капіталу підприємства

Також в системі залучення значну роль відіграє характеристика розвитку структури позикового капіталу підприємства.

На базі статистичної звітності основними задачами є:

- проаналізувати розвиток позикового капіталу за видами зобов'язань на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.;
- проаналізувати динаміку структури довгострокових зобов'язань і забезпечення підприємства за 2016-2018 рр.;
- проаналізувати динаміку структури поточної кредиторської заборгованості підприємства за 2016-2018 рр.;
- проаналізувати динаміку структури інших поточних зобов'язань підприємства за 2016-2018 рр.

Таблиця 2.6

**Склад позикового капіталу за видами зобов'язань на ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	57421	43652	36932
Поточна кредиторська заборгованість	262996	126171	80651
Інші поточні зобов'язання	12420	5543	6259
Загальна сума позикового капіталу	332837	174614	123842

Згідно з табл. 2.6, позиковий капітал в 2016 р. мав високий показник через те, що у підприємства з'явилися довгострокові зобов'язання, а саме відстрочені податкові зобов'язання (57421,00 тис. грн.). Але, незважаючи на це, впродовж досліджуваного періоду поточні зобов'язання і забезпечення мають тенденцію до зменшення, а саме поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та довгострокові зобов'язання і забезпечення, що можна спостерігати рис. 2.3.

Зменшення позикового капіталу характеризує зменшення активів та діяльності підприємства, але через збільшення власного капіталу виявляється збільшення фінансової стійкості підприємства і зниження ризику неплатоспроможності підприємства.

В табл. 2.7 представлена динаміка складу довгострокових зобов'язань і забезпечення на підприємстві за 2016-2018 рр. В 2016 р. з'явилась заборгованість по статті «Відстрочені податкові зобов'язання», яка склала

57421 тис.грн., що являє собою суму податку на прибуток що підлягає сплаті в майбутніх періодах. Потім даний показник мав тенденцію до зменшення.

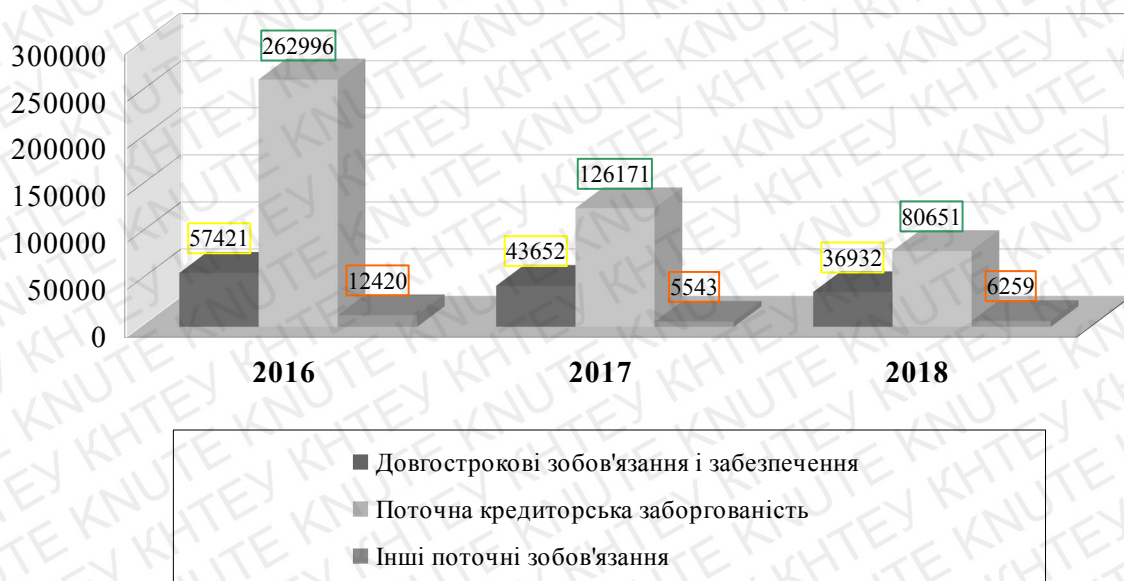

Рис. 2.3 Склад позикового капіталу за видами зобов'язань на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис.грн.

Таблиця 2.7

Динаміка складу довгострокових зобов'язань і забезпечення на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Відстрочені податкові зобов'язання	57421	43652	36932	-20489
Довгострокові кредити банків	0	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення	0	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	0	0	0	0
Цільове фінансування	0	0	0	0

Зменшення довгострокових джерел в структурі позикових коштів - негативний факт, який характеризує погіршення структури балансу і збільшення ризику втрати фінансової стійкості.

Таблиця 2.8

**Динаміка складу поточної кредиторської заборгованості на ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр, тис. грн.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
За товари, роботи, послуги	249718	109809	67990	-181728
За розрахунками з бюджетом	0	8611	3859	3859
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0
За розрахунками зі страхування	6140	1534	1879	-4261
За розрахунками з оплати праці	7138	6185	6923	-215
За одержаними авансами	0	32	0	0
За розрахунками з учасниками	0	0	0	0

В 2016 р. поточні зобов'язання і забезпечення мають тенденцію до зменшення, а саме поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, з оплати праці та інші поточні зобов'язання зменшилися на 4,75%. Також характерне зменшення в 2017 р. поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги на 40,82%, за розрахунками з бюджетом на 25,23%, за розрахунками зі страхування на 55,68%, за розрахунками з оплати праці на 11,72%. В 2018 р. є стрімке зниження всі показників, окрім поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці (табл. 2.8).

Дана динаміка обумовлена новою операційною політикою підприємства та збільшенням власного капіталу.

Згідно табл. 2.9, можна спостерігати появу в 2016 р. поточного забезпечення та його зменшення в 2017 р.. За статтю «Інші поточні зобов'язання» можемо спостерігати тенденцію до зменшення. Також в 2017 р., порівняно з 2016 р., інші поточні зобов'язання зменшились на 608 тис. грн. В 2018 р. збільшилися поточні зобов'язання на 485 тис. грн., порівняно з 2017 р. та інші поточні зобов'язання на 951 тис. грн.

Таблиця 2.9

Динаміка складу інших поточних зобов'язань на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Поточні забезпечення	11176	4187	4672	-6504
Доходи майбутніх періодів	0	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1244	636	1587	343

Поява поточного забезпечення в структурі позикового капіталу пов'язане з збільшенням показника необоротних активів, у зв'язку з розширенням діяльності.

2.3 Оцінка рівня ефективності управління позиковим капіталом підприємства

Одну з головних ролей в системі залучення відіграє оцінка рівня ефективності управління позиковим капіталом підприємства.

На базі статистичної звітності основними задачами є оцінити рівень ефективності управління позиковим капіталом ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр. на базі наступних показників:

- коефіцієнту оборотності позикового капіталу;
- рентабельність позикового капіталу;
- термін окупності;
- загальний коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт фінансової напруженості;
- коефіцієнт залучення капіталу.

В табл. 2.10 показана динаміка коефіцієнта оборотності позикового капіталу підприємства за 2016-2018 рр.

Таблиця 2.10

**Динаміка коефіцієнта оборотності позикового капіталу ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Середня сума позикового капіталу	298844	219733	149244	-149600
Чиста виручка від реалізації	294354	250516	232312	-62042
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	0,98	1,14	1,56	0,58

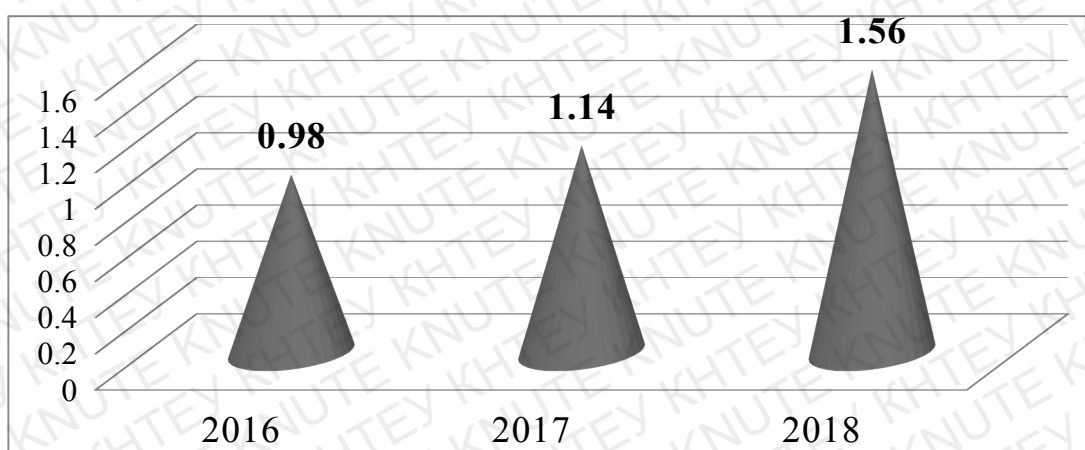

Рис.2.4. Динаміка коефіцієнта оборотності позикового капіталу на ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 роки

Значення коефіцієнту оборотності позикового капіталу досить високе. Так, в 2017 р. порівняно з 2016 р. даний показник збільшився на 0,16 пункти, а в 2018 р. збільшився на 0,42 пункти і склав 1,56. Це свідчить про збільшення ефективності використання позикового капіталу. Даний показник збільшився саме через зменшення суми позикового капіталу, а саме за рахунок поточних зобов'язань (рис. 2.4).

Таблиця 2.11

**Динаміка рентабельності позикового капіталу підприємства ТОВ
«Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр., тис. грн.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
1	2	3	4	5
Середня сума позикового капіталу	298844	219733	149244	-149600

Продовження табл. 2.11

1	2	3	4	5
Чистий прибуток	34816	11021	3919	-30897
Рентабельність позикового капіталу	11,65	5,02	2,63	-9,02

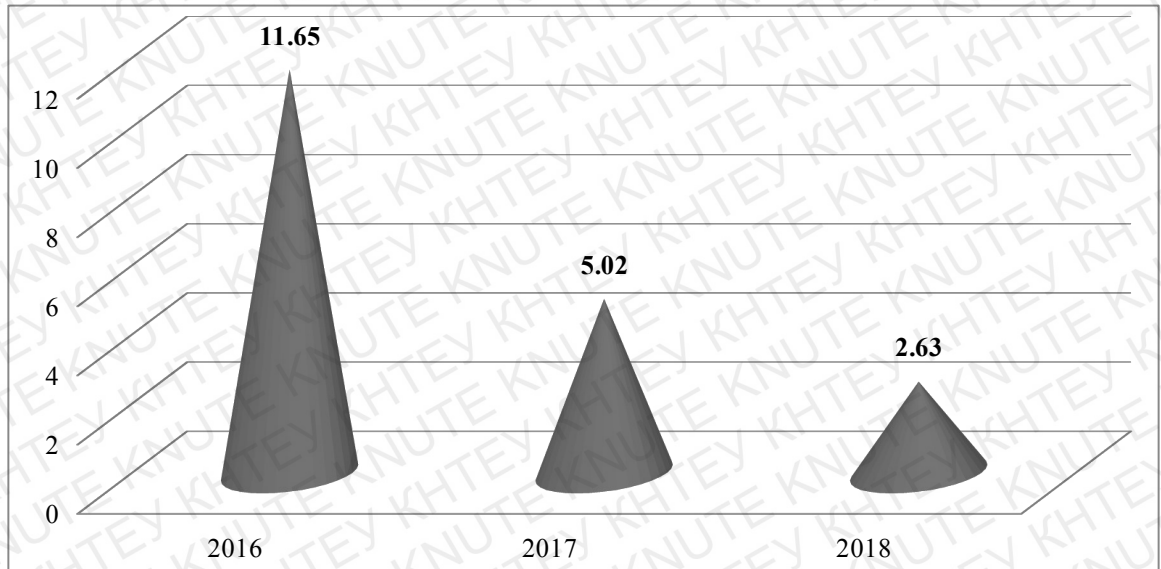

Рис. 2.5 Динаміка рентабельності позикового капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Згідно табл. 2.11 найбільший показник рентабельності позикового капіталу припадає на 2016 р., що характеризує найвищий рівень прибутковості позикового капіталу за досліджуваний період і складає – 11,65 грн. прибутку, який припадає на одиницю капіталу, залученого ззовні. У 2017 р. спостерігається зменшення значення чистого прибутку і шуканий показник склав 5,02 грн. прибутку, який припадає на одиницю позикового капіталу. Схематично зображено на рис. 2.5. Дана динаміка пов'язане зі зменшенням чистого прибутку на ТОВ «Торговий дім Кольчуга»

Таблиця 2.12

Динаміка терміну окупності позикового капіталу на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
1	2	3	4	5
Середня сума позикового капіталу (тис. грн.)	298844	219733	149244	-149600

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4	5
Чистий прибуток (тис. грн.)	34816	11021	3919	-30897
Термін окупності позикового капіталу	9	20	38	29

З табл. 2.12 найменшим терміном окупності відзначився 2016 р., який становив 9 років, за які буде компенсований чистим прибутком позиковий капітал підприємства, враховуючи досягнутий рівень його рентабельності за аналізований період. В 2018 р. термін окупності був найвищий та склав 38 років. Це спричинено тим, що рівень рентабельності позикового капіталу за досліджуваний період в 2018 р. був найменшим.

Зі зменшенням рівня рентабельності позикового капіталу збільшився термін окупності.

Нормативне значення проміжного коефіцієнту покриття знаходиться у діапазоні від 0,8 – 1 і відображає наскільки підприємство здатне розрахуватись із зобов'язаннями за рахунок швидко ліквідних активів. За період, що аналізується загальний коефіцієнт покриття мав тенденцію до скорочення і склав в 2016 р. 0,22. Платоспроможність підприємства незначна, а значить існує фінансовий ризик, як для самого підприємства, так і для його партнерів. В 2017 р. спостерігається збільшення показника до 0,78 та до 0,95 в 2018 р. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

**Динаміка коефіцієнта покриття ТОВ «Торговий дім Кольчуга»
за 2016-2018 рр.**

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Сума ліквідних активів (тис. грн.)	60636	102044	82630	21994
Поточні зобов'язання (тис. грн.)	275416	130994	86910	-188506
Загальний коефіцієнт покриття	0,22	0,78	0,95	0,73

Дане явище пов'язане з вибором правильної політики підприємства, на це вказує збільшення суми ліквідних активів та зменшення поточних зобов'язань.

Можемо спостерігати динаміку суми ліквідних активів та поточних зобов'язань підприємства за досліджуваний період на рис. 2.6.

Рис. 2.6 Динаміка суми ліквідних активів та поточних зобов'язань на ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

В табл. 2.14 можемо спостерігати динаміку коефіцієнта ліквідності підприємства за 2016-2018 рр.. Позитивні зміни в 2017 р. (0,002) та незмінність показника в 2018 р.. Це зумовлено збільшенням суми готових платежів. При значенні коефіцієнта абсолютної ліквідності менше 0,2, а коефіцієнта покриття менше 0,5 підприємство вважається банкрутом і може підлягати ліквідації з продажем майна, як в 2016 р. ТОВ «Торговий дім Кольчуга» немає частки грошових засобів та короткострокових цінних паперів у поточних активах.

Таблиця 2.14

Динаміка коефіцієнта ліквідності ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
1	2	3	4	5
Сума готових засобів платежу, тис. грн	22	220	130	108

Продовження табл. 2.14

1	2	3	4	5
Поточні зобов'язання	275416	130994	86910	-188506
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,000	0,002	0,002	0,002

В табл. 2.15 було досліджено динаміку коефіцієнта фінансової напруженості підприємства за 2016-2018 рр.

Таблиця 2.15

Динаміка коефіцієнта фінансової напруженості ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Загальна сума позикового капіталу, тис. грн..	332837	174614	123842	-208995
Вартість майна, тис. грн.	817434	784264	659017	-158417
Коефіцієнт фінансової напруженості	0,34	0,19	0,19	-0,15

Коефіцієнт фінансової напруженості має позитивну тенденцію до зменшення. На обличчя тенденція зміцнення фінансової стійкості підприємства, що робить його більш привабливим для ділових партнерів, оскільки в 2016 р. коефіцієнт зменшився на 0,25 пунктів і склав 0,34. В 2017 р. та в 2018 р. показник знизився аж до 0,19. Це пов'язано зі зменшення частки позикового капіталу в загальній сумі капіталу та зменшенні вартості майна.

Таблиця 2.16

Динаміка коефіцієнта залучення капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютний приріст
Оборотні активи, тис. грн	60636	102044	82630	21994
Поточні зобов'язання, тис. грн	275416	130994	86910	-188506
Коефіцієнт залучення капіталу	4,54	1,28	1,05	-3,49

В табл. 2.16 ми можемо спостерігати досить високий рівень даного показника. В 2016 р. коефіцієнт набув ризикового значення – 4,54. В 2017 р. є

позитивна тенденція до зменшення (1,28). Та в 2018 р. даний показник впав ще на 0,23 пункти і склав 1,05.

Цей показник характеризує ступінь фінансової незалежності позичальника від позикового капіталу. Чим нижчий рівень даного коефіцієнта, тим вища кредитоспроможність позичальника.

Таблиця 2.17

Динаміка ефекту фінансового левєриджу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» за 2016-2018 рр.

№ з/п	Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Абсолютна приріст	
					2017 р.	2018 р.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Власний капітал, тис.грн.	197695	484597	530434	286902	45837
2.	Позиковий капітал, тис.грн.	294590	332837	174614	38247	-158223
3.	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис.грн.	3925	35618	12938	31693	-22680
4.	Чистий прибуток, тис.грн.	3925	34816	11021	30891	-23795
5.	Фінансові витрати, тис.грн.	0	0	0	0	0
6.	Нетто-результат експлуатації інвестицій, тис.грн.	3925	35618	12938	31693	-22680
7.	Середня ставка відсотку, %	0	0	0	0	0
8.	Економічна рентабельність, %	1,59	8,71	3,67	7,12	-5,04
9.	Ефект фінансового важеля, %	1,2	4,25	1,26	3,05	-2,99
9.1.	Податковий гніт (частки одиниці)	0,82	0,82	0,82	0	0
9.2.	Диференціал важеля, %	1,59	8,71	3,67	7,12	-5,04
9.3.	Коефіцієнт фінансового левєриджу (плече важеля)	0,92	0,6	0,42	-0,32	-0,18
	Зміна ефекту фінансового важеля за рахунок:	x	x	x	3,05	-2,99

Продовження табл. 2.17

1	2	3	4	5	6	7
9.4.	Податкового гніту, %	x	x	x	0	0
9.5.	Диференціалу важеля, %	x	x	x	5,37	-2,46
9.6.	Коефіцієнту фінансового левериджу, %	x	x	x	-2,32	-0,53

За результатами проведених розрахунків (табл .2.17) можна зробити такі висновки: нетто-результат експлуатації інвестицій мав тенденцію до збільшення у 2016 р., порівняно з 2015р. В 2017 р. ми спостерігаємо зменшення цього показника на 63,68%, що пов'язано зі зменшенням позикового капіталу на 47, 54%, порівняно з 2016 р. В 2018 р. мав тенденцію до збільшення. Не вдалося вирахувати середню ставку відсотка, оскільки на підприємстві немає фінансових витрат. Ефект фінансового важеля збільшився у 2016 р. на 3,05 %, але на в 2018 р. він зменшився майже на таку саму величину і склав 1,26%. В 2018 р. можна спостерігати більш позивні зміни ефекту фінансового важеля . Така зміна сталася за рахунок зміни диференціалу фінансового важеля, який на зміну ефекту фінансового важеля має найбільший вплив. Отже, можемо спостерігати зменшення рентабельності власного капіталу залежно від зменшення частки позикового капіталу.

РОЗДІЛ III

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИКОВОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТОРГОВИЙ ДІМ КОЛЬЧУГА» М. КИЇВ

В ринкових умовах конкурентоспроможність суб'єкта господарювання і здатність досягати стратегічних цілей розвитку значною мірою обумовлюється його забезпеченістю фінансовими ресурсами. Визначення необхідних обсягів та оптимізація структури фінансування належить до головних завдань управління підприємством. Виняткової гостроти це питання набуває в кризових умовах, коли традиційні джерела формування фінансових ресурсів підприємства недоступні. Скорочення обсягів кредитування економіки, погіршення фінансових результатів роботи більшості підприємств, обмежені можливості для ефективного залучення коштів на ринках капіталу все більше актуалізують проблему пошуку нових джерел залучення фінансових ресурсів для забезпечення їхнього розвитку.

Філіна Г.І. визначає: «До об'єктивних чинників, які обумовлюють доцільність використання позичених коштів у процесі фінансування господарської діяльності підприємств зараховують: по-перше, наявність часового лагу між виникненням виробничих витрат і надходженням коштів від реалізації продукції, що веде до виникнення тимчасового переривання грошового потоку; по-друге, недостатність власних коштів для реалізації інвестиційних проектів; по-третє, потреба у фінансуванні тимчасового нарощування оборотних активів на підприємствах з сезонним характером виробництва. За умов прибуткової діяльності запозичання коштів дає змогу підвищити рентабельність власного капіталу завдяки ефекту фінансового важеля. Разом з тим, збільшення масштабів позичених коштів у структурі капіталу підприємства веде до зниження рівня фінансової стійкості, а тому оптимізація структури капіталу є одним із головних завдань фінансової політики будь-якого суб'єкта господарювання». [27, с. 58; 41, с. 76]

Одним із найважливіших моментів процесу оптимізації позиченого капіталу підприємства є вдалий вибір методу оптимізації. Літературні джерела вказують на існування цілої множини відповідних методів, які об'єднують велике число різносторонніх показників та критеріїв оцінювання. Усі методи оптимізації структури капіталу підприємства залежно від підходу до цього процесу доцільно поділити на однокритеріальні, багатокритеріальні і нормативно-коефіцієнтні.

За думкою О. Середи: «Нормативно-коефіцієнтні методи оптимізації структури капіталу компанії передбачають пошук такого співвідношення між джерелами капіталу, при якому досягаються нормативні або ж еталонні величини фінансових коефіцієнтів. Не зважаючи на простоту і оперативність їхнього використання, узагальнюючим недоліком нормативно-коефіцієнтного підходу як способу оптимізації структури капіталу підприємства є статичність, неможливість його застосування при стратегічному моделюванні» [28, с. 135].

Бланк І. О. стверджує: «Головна ідея однокритеріальних методів оптимізації структури капіталу полягає у встановленні таких пропорцій між його складовими, за яких буде досягнуте максимальне чи мінімальне значення цільового показника – критерію оптимізації. Таким критерієм у наукових джерелах пропонують визначати рівень фінансової рентабельності, вартість капіталу, рівень фінансових ризиків та ін. Кожен із таких методів володіє своїми безперечними перевагами, однак їхнім спільним недоліком є те, що вони враховують обмежену кількість чинників і дають можливість оптимізувати структуру капіталу лише за одним із критеріїв. Відтак, перед менеджментом підприємства постає складне завдання щодо вибору найбільш об'єктивного критерію, а це формує поле для прийняття хибних рішень» [29, с. 205].

Вирішити цю проблему дає можливість використання багатокритеріальних методів оптимізації структури капіталу, які ґрунтуються на додержанні вимог одразу декількох критеріїв оптимізації. Разом з тим,

питання щодо формування об'єктивної сукупності таких критеріїв, а також алгоритму їхнього використання залишається відкритим. Для прикладу, на рішення щодо масштабів залучення позикових ресурсів впливає цілий комплекс чинників, які характеризують стадію розвитку підприємства, рівень кваліфікації його менеджменту, фінансового стану та ін. (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Чинники, які впливають на прийняття рішень щодо змін у структурі капіталу підприємства [30, с. 83]

При управлінні залучення позикового капіталу важливим є правильний

вибір моделі оцінювання ефективності формування позиченого капіталу. У науковій літературі виділяють кілька основних моделей, які дають змогу виявити і структурувати зв'язки між основними показниками капіталу – дескриптивні, предикативні, нормативні.

Як стверджує Рибіцька А.В.: «Найбільш придатними для оцінювання ефективності капіталу у вітчизняних умовах є дескриптивні моделі (описового характеру), а саме: побудова системи звітних балансів; складання звітності у різних аналітичних ракурсах; структурний та динамічний аналіз звітності; коефіцієнтний і факторний аналіз; аналітичні записки до звітності» [15].

Л. Гіляровська визначає: «Головним серед методів оцінювання ефективності використання позиченого капіталу є коефіцієнтний аналіз, який застосовується різними групами користувачів (менеджерами, власниками, кредиторами й ін.) і передбачає розрахунок коефіцієнтів, які різнопланово оцінюють використання капіталу» [31].

На думку О. Ребець: «Найбільш практичним для застосування є метод за схемою Дюпон-каскад, який передбачає розбивку інтегрального показника на кілька коефіцієнтів його формування, пов'язаних між собою. Однак, в Україні доцільно використовувати лише алгоритм цієї методики (послідовність дій), а систему кількісних показників ефективності використання капіталу слід формувати індивідуально» [32].

Основні етапи оцінювання ефективності формування і використання позикового капіталу можна побачити на рис. 3.2.

Якщо розглядати шляхи вдосконалення планування позикового капіталу на підприємстві, то безумовно, роль суттєво зросла в сучасних умовах господарювання та розвитку нових моделей управління стратегічного фінансового планування, у межах якого здійснюється обґрунтування принципів напрямів фінансового розвитку підприємства та основні параметри його фінансового стану.

ЕТАПИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПОЗИЧЕНОГО КАПІТАЛУ

Рис. 3.2. Етапи оцінювання ефективності формування і використання позиченого капіталу

Крамаренко Г.О. визначає стратегічне планування як: «Особливий озробці стратегічних фінансових рішень (у формі прогнозів, проектів,

програм і планів), що передбачають висування таких цілей і стратегій фінансової діяльності підприємства, реалізація яких забезпечує їхнє ефективне функціонування у довгостроковій перспективі, швидку адаптацію до мінливих умов зовнішнього середовища» [1, с.481].

Можна виділити, що автор наголошує, що стратегічне планування – це фінансові рішення.

Бойчик І. же визначає наступним чином: «Стратегічне планування – це визначення основних довгострокових завдань і мети підприємства, прийняття курсу дій та розподіл ресурсів, необхідних для досягнення поставленої мети. Фінансова стратегія показує шлях розвитку підприємства в майбутньому, вона є основною для вибору альтернативи, яка зумовлює природу й напрямок організації фінансових відносин» [27]

Тобто науковець визначає, що стратегічне планування є завданням і метою підприємства.

Вчений Бланк І.О. дає таке визначення: «Стратегічне планування – система довгострокових цілей фінансової діяльності, які визначаються його фінансовою ідеологією» [34, с. 121].

З цього визначення можна сказати, що стратегічне планування – система довгострокових цілей.

Василенко В. А. Виділяє таке визначення: «Підсистема корпоративної ділової стратегії, подана у вигляді довгострокової програми конкретних дій з використання власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів в організації для досягнення стратегічної конкурентної переваги» [35, с. 103].

Таким чином, стратегічне планування ще виступає підсистемою загальної стратегії.

Автор Мартиненко М. М. Підкреслює, що: «Стратегічне планування – стратегічна програма формування фінансових ресурсів та капітальних вкладень за рахунок власних та залучених зовнішніх коштів та капіталу, їх ефективного використання в процесі реалізації стратегій». [36, с. 95]

З цього випливає, що стратегічне планування є також стратегічною програмою підприємства.

Наведені результати аналізу категоріального апарату дозволили запропонувати наступне визначення сутності поняття «стратегія фінансового розвитку підприємства». Під останньою слід розуміти - систему основних довгострокових фінансових цілей та задач, спрямованих на перехід фінансової підсистеми управління підприємством у новий, більш якісний стан за рахунок використання інновацій, змін та ускладнень структури і складу внутрішнього фінансового середовища, змін зовнішніх фінансових відносин, в результаті чого підвищується фінансова безпека діяльності підприємства та ефективність його функціонування.

На думку В. Щербакова та В. Веселовського: «Планування позиченого капіталу варто розглядати як важливий етап складання бюджету підприємства, а його результати мають бути відображені у спеціальному документі – бізнес-прогнозі. У ньому зазначається інформація про поточну ситуацію та прогноз її зміни в майбутньому за такими підрозділами: наявність заборгованості за основними видами позик та кредитів; строки погашення основних видів позик, кредитів та інших зобов'язань; обсяги витрат за позиками і кредитами, які враховані в операційних витратах і вартості інвестиційних активів; розміри ставки проценту за позиками і кредитами» [37, с. 32].

План доходів і видатків є першим фінансовим документом фінансового плану. Він характеризує загальні суми очікуваних доходів фірми та її витрат за певний період.

План доходів і видатків складається для унаочнення результативності майбутньої діяльності фірми з погляду її прибутковості, можливостей виживання та активного господарювання.

Результати розрахунків наведені в табл. 3.1 та 3.2.

Таблиця 3.1

**Допоміжні показники для розрахунку плану доходів та витрат ТОВ
«Торговий дім Кольчуга»**

№	Назва показників	Значення
1	Темп росту ЧВР	0,93
2	Рівень інших операційних витрат	2,2
3	Рівень інших операційних доходів	3,07

У табл. 3.1 ми розрахували допоміжні показники для розрахунку плану доходів та витрат ТОВ «Торговий дім Кольчуга». План доходів та витрат ТОВ «Торговий дім Кольчуга» наведений у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

План доходів та витрат ТОВ «Торговий дім Кольчуга»

№	Назва показників	2018 р.	2019 р.
1	Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн.	232312	215431
2	Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	204239	189398
3	Валовий прибуток, тис. грн.	34693	26033
4	Адміністративні витрати, тис. грн.	23404	23404
5	Витрати на збут, тис. грн.	3043	2822
6	Інші операційні доходи, тис. грн.	54744	168299
7	Інші операційні витрати, тис. грн.	46008	101003
8	Прибуток від операційної діяльності до оподаткування, тис. грн.	10362	67104
9	Фінансові витрати, тис. грн.	0	0
10	Доход від участі в капіталі, тис. грн.	0	0
11	Інші фінансові доходи, тис. грн.	0	0
12	Інші доходи, тис. грн.	8	8
13	Втрати від участі в капіталі, тис. грн.	0	0
14	Інші витрати, тис. грн.	5489	5489
15	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	4881	61623
16	Чистий прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	3919	50530

Відповідно до вище наведених розрахунків у фінансовому результаті 2019 року підприємство отримає прибуток у розмірі 50530 тис. грн.

З метою обґрунтування прогнозних показників доходів та витрат вважаю за доцільне скласти прогнозний баланс ТОВ «Торговий дім Кольчуга» на 2019 р. (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Балансовий план ТОВ «Торговий дім Кольчуга» на 2019 р.

АКТИВ	Сума, тис.грн.	ПАСИВ	Сума, тис.грн
1. Основні засоби за залишковою вартістю	583097	1. Зареєстрований капітал	175833
2. Нематеріальні активи за залишковою вартістю	0	2. Додатковий капітал	0
3. Незавершені капітальні вкладення	0	3. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	405417
4. Довгострокові фінансові інвестиції	0	4. Інший власний капітал	4455
5. Інші необоротні активи	0	Всього власний капітал	585705
Всього необоротних активів	583097	5. Довгострокові кредити банку	0
6. Запаси	11309	6. Інші довгострокові зобов'язання	0
7. Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	22935	Всього довгострокові зобов'язання	0
8. Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками		7. Короткострокові кредити банку	0
9. Грошові кошти та їх еквіваленти	28	8. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	30076
10. Поточні фінансові інвестиції	0	9. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	
11. Інші оборотні активи	0	10. Інші поточні зобов'язання	1587
Всього оборотні активи	34271	Всього поточні зобов'язання	31663
Всього активи	617368	Всього капітал	617368

Вважаємо за доцільне спланувати покриття планового капіталу оборотних активів. Для цього потрібно врахувати допоміжні показники, які наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Прогноз обсягу чистої виручки від реалізації та собівартості продукції ТОВ «Торговий дім Кольчуга» на 2019 р., тис. грн

Показник	Алгоритм	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р. (прогноз)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	ЧД	294 354	250 516	232 312	х
Ланцюговий темп росту доходу	$\text{Трл} = \frac{\text{ЧД}_{2018}}{\text{ЧД}_{2017}}$	х	х	0,9273	х
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	СБ	256 178	215 823	204 239	х
Ланцюговий темп росту собівартості	Трл	х	х	0,9463	х
Планування за допомогою ланцюгового темпу росту					
Плановий дохід, тис.грн.	$\text{ЧДп1} = \text{ЧД}_{2018} \times \text{Трл}$	х	х	х	215 431
Планова собівартість, тис.грн.	$\text{СБп1} = \text{СБ}_{2018} \times \text{Трл}$	х	х	х	193 277

Отже, можемо бачити, що в плановому періоді за допомогою ланцюгового темпу росту очікується зниження показників чистої виручки від реалізації та собівартості реалізованої продукції до 215431 тис.грн та 193277 тис. грн відповідно.

Найбільш точно потреба в оборотних коштах встановлюється в процесі їх планування. Оскільки вибір джерела фінансування оборотних коштів є вибором між ризиком і прибутковістю, ми пропонуємо проаналізувати підприємство ТОВ «Торговий дім Кольчуга» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Прогноз обсягу оборотних активів ТОВ «Торговий дім Кольчуга» на 2019 р., тис. грн

Показник	2018 р.	2019 р.
----------	---------	---------

1	2	3
Запаси	8 684	7 516
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	81 627	63 432
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	-	-

Продовження табл. 3.5

1	2	3
- за виданими авансами	-	-
- з бюджетом	-	-
- з нарахованих доходів	-	-
- із внутрішніх розрахунків	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1 834	1834
Усього дебіторська заборгованість	83 460	65 266
Гроші та їх еквіваленти	175	556,00
Витрати майбутніх періодів	2 080	2079,5
Інші оборотні активи	6 409	6408,5
Усього	100 807	81 827

Можемо спланувати зниження рівня запасів, що зумовлене зниженням показника собівартості. Дебіторська заборгованість також планується менша, за рахунок зниження чистого доходу від реалізації.

Використовуючи даних балансу підприємства (дод. В) спрогнозуємо очікуваний капітал підприємства ТОВ «Торговий дім Кольчуга» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Прогноз обсягу капіталу ТОВ «торговий дім Кольчуга» на 2019 р.,

тис. грн

Показник	2018 р.	2019 р.
1	2	3
I. Власний капітал		
Зареєстрований (пайовий) капітал	175 833	175 833
Резервний капітал	4 180	4 180
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	352 792	367 951
Усього за розділом I	532 805	547 964
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	40 292	40 292

III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Короткострокові кредити банків	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	88 900	6 258

Продовження табл. 3.6

1	2	3
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	14 512	14 512
Поточні забезпечення	4 430	4 430
Інші поточні зобов'язання	1 112	1 112
Усього за розділом III	108 952	108 952
Баланс	682 049	697 208

З наведених даних можемо проаналізувати за рахунок якого підходу будуть фінансуватися оборотні кошти (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Прогноз джерел фінансування оборотних коштів ТОВ «торговий дім Кольчуга» на 2019 р., тис. грн

	Власний капітал	Позиковий капітал	
		Довгострокові зобов'язання	Короткострокові зобов'язання
Необоротні активи	547964	40 292	27125
Оборотні активи		-	81827
Разом	547964	40292	108952

Можемо спостерігати очікувану неефективну фінансову політику підприємства, де оборотні активи фінансуються короткостроковими зобов'язаннями, а необоротні активи використовують усі джерела формування капіталу.

Ефективність управління позиченим капіталом підприємства напряму залежить від якості прийняття управлінських рішень. Зважаючи на це, особливо важливого значення набуває інформаційна система прийняття рішень з управління позиченими ресурсами, яка здійснює функції аналізу та планування.

Паскалова А. Г. пропонує наступне: «З метою вирішення частини проблем у сфері фінансового планування та оптимізації процесів існують корпоративні інформаційні системи, що можуть бути застосовані на підприємствах, а саме:

1) система управління ресурсами підприємства (MRP, Material Requirements Planning – планування матеріальних потреб; MRPII, Manufacturing Resource Planning – планування ресурсів виробництва; ERP, Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства);

2) система надання даних для аналізу керівництву (MIS, Management Information Systems)» [39, с. 91–98].

Радченко Д.М. визначає: «Однак, поряд із нормативами, які дають можливість оцінити доцільність залучення позикових ресурсів через аналіз впливу цієї операції на рівень фінансових ризиків і фінансовий стан позичальника, в процесі формування позиченого капіталу підприємства важливо враховувати і особисті характеристики конкретного кредитора та запропоновані ним умови кредитування. Необхідність такого оцінювання пояснюється тим, що для позичальника поряд із розрахунком економічної доцільності мобілізації позиченого капіталу, важливо мінімізувати ризик невиконання або невчасного виконання зобов'язань, взятих на себе кредитором. Адже це може викликати втрату підприємством ліквідності через ненадходження узгоджених обсягів позикових коштів, примушувати його до негайного пошуку альтернативних джерел залучення ресурсів, що в підсумку, підвищує витрати на позичений капітал.

У якості вихідного етапу оцінювання потенційного кредитора доцільно розглядати формування переліку критеріальних вимог та їхнє групування. Склад критеріїв може бути широким та передбачати оцінювання кредитора за багатьма параметрами:

- оперативністю перерахування коштів на рахунки позичальника;
- відсутність намірів недружнього поглинання активів позичальника;
- конкурентністю процентної ставки;

- конкурентним рівнем витрат на оформлення позики, наявністю прихованих елементів витрат на капітал;
- готовністю позичальника до перегляду умов кредитування (коригування ставок, пролонгації боргу та ін.);
- наявність зручних форм розрахунків, філіальної мережі та ін.

Наступним етапом оцінювання потенційного кредитора є встановлення параметрів індикаторів оцінювання та їхніх вагових коефіцієнтів, а також градація значень синтетичного показника (суми набраних балів) та його інтерпретація. Методика оцінювання надійності кредитора має базуватись на бальному методі з розподілом критеріїв оцінювання на три групи: репутаційні, організаційні та економічні. Кожен із критеріїв, на наш погляд, може отримати три варіанти оцінки, залежно від ступеня його виконання (табл. 3.1).

Підсумкова оцінка кредитора може бути інтерпретована у таких варіантах:

- низький рівень надійності кредитора та привабливості умов кредитування (негативний характер оцінок організаційних критеріїв (низька оперативність перерахування коштів на рахунки кредитора, невпевненість у відсутності намірів кредитора щодо недружнього поглинання активів позичальника, складність процедури оформлення позики та ін.), інші умови залучення позикових ресурсів нижче- або середньо ринкові; репутаційні показники – негативні або нейтральні);
- нижче середнього рівень надійності кредитора та привабливості умов залучення позики (негативний або нейтральний характер оцінок організаційних критеріїв, інші умови кредитування – на рівні середньо ринкових, окремі – кращі середньо ринкових; репутаційні показники – нейтральні);
- вище середнього рівень надійності кредитора та привабливості умов кредитування (нейтральний або позитивний характер оцінювання організаційних критеріїв, інші умови кредитування – на рівні середньо

ринкових, окремі – кращі середньо ринкових; репутаційні показники – нейтральні або позитивні);

- високий рівень надійності кредитора та привабливості умов кредитування (позитивний характер оцінки організаційних критеріїв, інші умови кредитування - на рівні або кращі середньо ринкових; репутаційні показники – переважно позитивні, окремі – нейтральні)» [40].

На досліджуваному підприємстві ТОВ «Торговий дім Кольчуга» також можуть застосовуватись дані рекомендації.

З метою вдосконалення управління на обраному підприємстві пропонується:

1) аналіз чинників, які впливають на прийняття рішень щодо змін у структурі капіталу підприємства;

2) вводити в дію систему оцінювання ефективності формування і використання позикового капіталу;

3) оновлювати автоматизовану систему з метою підвищення ефективності інформаційного забезпечення процесу планування позикового капіталу;

Позитивні наслідки запозичання коштів має тоді, коли вони не заморожуються в обороті на тривалий термін та своєчасно повертаються. В іншому випадку виникає прострочена кредиторська заборгованість, що в остаточному підсумку спричиняє накладання штрафних санкцій та погіршення фінансового становища підприємства. Оскільки на обраному підприємстві переважає кредиторська заборгованість, то задля ефективного контролювання можна запропонувати дані інформаційні системи:

1) система управління ресурсами підприємства (MRP, Material Requirements Planning – планування матеріальних потреб; MRPII, Manufacturing Resource Planning – планування ресурсів виробництва; ERP, Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства);

2) система надання даних для аналізу керівництву (MIS, Management Information Systems).

Отже, оскільки потреба в коштах з часом змінюється, її забезпечення тільки за рахунок власних коштів, з економічної точки зору є недоцільним.

Для фінансування цих потреб доцільно обирати короткострокові джерела у грошовій формі з розрахунком платежів за фіксованою процентною ставкою, сума і відсотки за користування якими та вся сума позикових коштів сплачувалася б в момент його погашення.

Можна зробити висновок, що підприємство є досить фінансово стійким і має потенціал для розширення діяльності. Йому необхідно збільшити обсяг кредитних ресурсів у структурі капіталу. Це може мати ряд позитивних наслідків, адже позиковий капітал має достатньо широкі можливості обсягів залучення, більший позитивний вплив на збільшення активів та зростання обсягів діяльності та мають відносно меншу вартість, ніж власний капітал.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Позиковий капітал – це відокремлена форма промислового капіталу, яка базується на принципах строковості, платності та поверненості, який характеризується граничною продуктивністю, який залучається у власний фінансово-господарський обіг з метою подальшого інвестування.

У ході випускної кваліфікаційної роботи була визначена класифікація позикового капіталу підприємства: за періодами залучення (довгостроковий, короткостроковий); за формами залучення (у грошовій формі, у формі обладнання, в товарній формі, в інших матеріальних та нематеріальних формах); за формами забезпечення (забезпечені, незабезпечені); за належністю підприємству (із зовнішніх та внутрішніх джерел); за цілями залучення (оновлення необоротних активів, поповнення оборотних активів, здійснення інвестицій, задоволення інших господарських чи соціальних потреб); за ступенем ризику (високо ризиковий, середньо ризиковий, низько ризиковий).

З урахуванням класифікації організується управління залученими коштами, яке можна представити як процес їх формування з різних джерел у різних формах у відповідності до потреб підприємства у позиковому капіталі на різних етапах розвитку підприємства.

Визначили, що залучення позикового капіталу являє собою систему принципів і методів розробки та реалізації фінансових рішень, є елементом планування фінансово-господарської діяльності, визначає перспективу подальшого дослідження, оскільки є досить актуальним серед інших проблем управління підприємством і гарантує незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дії дестабілізаційних чинників, визначає найбільш ефективні напрямки майбутнього використання, встановлення необхідного рівня ефективності його використання в операційному і інвестиційному процесі підприємства і забезпечення умов досягнення цього рівня.

Вивчення термінологічного апарату підтвердило, що трактування таких понять як «мета управління позиченого капіталу» у фінансовій науці має дискусійний характер. Узагальнення, аналіз та порівняння цих підходів дали підстави запропонувати власну дефініцію поняття «мета планування позикового капіталу» із застосуванням комплексного і системного погляду. Також були наведені етапи планування позикового капіталу підприємства.

Прослідкувавши динаміку загальної суми позикового капіталу ТОВ «Торговий дім Кольчуга» можна сказати, що загальна сума позикового капіталу має тенденцію до зменшення, яке є зворотно пропорційним збільшенню власного капіталу. Можна спостерігати збільшення показника кредиторвіддачі, що вказує на збільшення ефективності використання позикового капіталу.

Також можна спостерігати, що підприємство вирішило погасити свою поточну кредиторську заборгованість.

В випускній кваліфікаційній роботі також наведена характеристика структури позикового капіталу підприємства ТОВ «Торговий дім Кольчуга».

Можна спостерігати зменшення усіх видів зобов'язань за досліджуваний період. Зменшення довгострокових джерел в структурі позикових коштів є негативним фактом, який характеризує збільшення ризику втрати фінансової стійкості.

Здійснивши оцінку рівня ефективності управління позиковим капіталом, можна сказати, що збільшився коефіцієнт оборотності позикового капіталу. Але є зменшення рентабельності позикового капіталу та терміну окупності, що є негативним для підприємства. Також підвищення кредитоспроможності підприємства. Вирахувавши ефект фінансового важеля можна сказати, що рентабельність власного капіталу зменшується залежно від зменшення частки позикового капіталу.

Здійснили планування позикового капіталу на наступний рік. Виходячи з результатів, при певних умовах підприємству «Торговий дім Кольчуга» вигідно використовувати позичені кошти, оскільки при цьому підвищується

рентабельність власного капіталу, сума чистого прибутку та воно зможе швидше реалізувати свої цілі.

Для підвищення ефективності управління позиченим капіталом підприємства у роботі наведено модель системи підтримки прийняття рішень щодо оптимізації обсягів та структури позиченого капіталу за стандартом IDEF0 методу структурного моделювання SADT, а також розкрито її складові. Процес роботи системи підтримки прийняття рішень щодо оптимізації параметрів позиченого капіталу підприємства розмежовано на три основні функції: аналіз використання позиченого капіталу, оптимізація обсягу позиченого капіталу, оптимізація його структури.

Також розширення інформаційного забезпечення за допомогою програм:

зادля ефективного контролювання можна запропонувати дані інформаційні системи:

1) система управління ресурсами підприємства (MRP, Material Requirements Planning – планування матеріальних потреб; MRPII, Manufacturing Resource Planning – планування ресурсів виробництва; ERP, Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства);

2) система надання даних для аналізу керівництву (MIS, Management Information Systems).

Формування позиченого капіталу є динамічним процесом, а тому існує необхідність вироблення універсальної методики оцінки доцільності залучення коштів у кожному конкретному випадку. Вона має передбачати використання сукупності нормативних показників, які враховують ризики ліквідності, процентні, валютні, кредитні та операційні ризики, ризик втрати керованості бізнесом, та мають виконуватись після кожного випадку залучення компанією позикових коштів. Оскільки при залученні коштів важливо враховувати особисті характеристики кредитора і пропоновані умови кредитування, у роботі запропоновано використовувати методику

оцінювання надійності потенційного кредитора та власний підхід до інтерпретації отриманих з її допомогою даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид.: Підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2016. – 520 с. .
2. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник . 4-те вид. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 312 с.
3. Ліга Закон. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ligazakon.ua
4. Економічна енциклопедія : У 3 т.: Т. 1. А–К / [за ред. С.В. Мочерного]. – К: ВЦ „Академія”; Тернопіль: Академія народного господарства, 2010. – 683 с.
5. Лялин С.В. Корпоративные облигации: мировой опыт и российские перспективы : учеб. пособие / С.В. Лялин. – М. : Дэкс-Пресс, 2016. – 333 с.
6. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности : учебник / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2017. – 511 с.
7. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2016. – 460с.
8. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єкта господарювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2016. -554с.
9. Лазбеник Л.Л. Міжнародна економіка: навчальний посібник / Л.Л. Лазбеник, С.А. Митей – Ірпінь: Академія ДПС України. – 2016. – 308 с.
10. Філімоненко О.С. Фінанси підприємства: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2017. – 400 с.
11. Волков Владимир Авазбекович. Управление заемным капиталом предприятия : Дис. канд. экон. наук : 08.00.10 Саратов, 2005 – 172 с. – РГБ ОД, 61:06-8/429
12. Калабашкина Е. В. Государственная поддержка развития малых форм хозяйствования апк как ключевой фактор развития агробизнеса. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://agro-econom.vestnik.marsu.ru/uploads/files/articlesPdf/788_ru.pdf

13. Контролінг у системі управління підприємством [Текст] / Г.М. Воляник, Н.С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 19.4 ; НЛТУ — Львів, 2016. — С.151–155.
14. Піхняк Т.А., Божок А.В. Залучення позикових коштів підприємствами: Проблеми та основні шляхи їх вирішення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/7/69.pdf>
15. Рибіцька А. В. Управління капіталом підприємства на основі оптимізації структури позикового капіталу / А. В. Рибіцька // Фінансовий простір. — 2017. — № 2. – С. 144–148.
16. Брігхем Є.Ф. Основи фінансового менеджменту: Пер з англ. – К.: Молодь, 2016. – 1000с.
17. Сторожук Т.М. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики / Т.М. Сторожук, Д.Є. Сторожук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України – 2016. – № 1. – С. 559–567.
18. Тараруєв Ю. О. Конспект лекцій з курсу «Управління капіталом» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності, 7.03050401 «Економіка підприємства») / Авт.: Ю. О. Тараруєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва – Х.: ХНАМГ, 2017. – 48 с.
19. Теплова Т. В. Финансовый менеджмент: управление капиталом и инвестициями: Учеб. для вузов. М.: ГУ ВШЭ, 2017 – 504 с.
20. Управління корпоративними фінансами: Навчальний посібник / Н. М. Деєва, В. Я. Олійник, Т. Ф. Григораш [та ін.]. – К.: ЦУЛ, 2016 – 200 с. – С. 124–137.
21. Бланк И. А. Управление формированием капитала [Текст]//И.А. Бланк – К.: Ника–Центр, Сльга, 2002. – 512с.
22. Дюсембаев К.Ш. Аналіз фінансового стану підприємства: Навчальний посібник.-Алмати: Економіка, 2016.
23. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. – М.: Фінанси і статистика, 2016 – 432с.

24. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: 4-е вид., Перераб. і доп. – Мінськ: "Нове знання", 2017 — 688с.
25. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Н.І. Власюк – Львів . Магнолія, 2017. – 328 с.
26. <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18095/1/Pozykoviy.pdf>
27. Філіна, Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: [навч. посіб.] / Г. І. Філіна. – 2-ге вид, перероб і доп. – К.: ЦУЛ, 2017. – 320 с.
28. Серeda О. Методи регулювання структури капіталу підприємства / О. Серeda // Экономика и управление. – 2016. – №4. – С. 133–139.
29. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. К.: Эльга, Ника-Центр, 2007. – 521 с.
30. Булавінець О. В. Актуальність питання залучення альтернативних джерел фінансування для малих та середніх підприємств / О. В. Булавінець // Проблеми ринку та розвитку регіонів країн СНД: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (7–8 червня 2016 р., м. Дніпропетровськ). – Дніпропетровськ: НО “Перспектива”, 2016. – С. 82–84 с.
31. Гиляровская Л. Система показателей оценки эффективности использования собственного и заемного капитала. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.elitarium.ru/2017/05/11/ispolzovaniye_sobstvennogo_i_zaemnogo_kapitala.html
32. Ребець О. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів / О. Ребець // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. – 2017. – Вип. 36. – С. 319–321.
33. Бойчик І. Фінансова стратегія підприємства та умови забезпечення його фінансової стійкості // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-та ім. Гнатюка. Серія: економіка, – 2016. – №10. – С. 151–153.
34. Бланк І.А. Фінансова стратегія підприємства. – Київ: Ника–Центр, 2006. – 520 с.
35. Василенко В. А., Ткаченко Т. І. Стратегічне управління: Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2016. – 396 с.

36. Мартиненко М.М., Ігнат'єва І.А. . – Стратегічний менеджмент, – К.: Каравела, 2016. – 320 с.
37. Шербаков В. А. Финансовое планирование и управление формированием заемного капитала в развитии бизнеса предприятий на современном этапе развития российской экономики / В. А. Щербаков, В. В. Веселовский // Финансы и кредит. – 2018. – Вып. 19(307). – С. 29–37.
38. Лапшина В. Б. Динамическая оптимизация управления оборотным капиталом хозяйствующего субъекта: моногр. / В. Б. Лапшина. – Магнитогорск: МаГУ, 2017. – 161 с.
39. Паскалова А.Г. Збалансована система показників в оцінці ефективності управління витратами моло- копереробного підприємства / А.Г. Паскалова, Н.Д. Баб'як // Інноваційна економіка. – 2017. – № 4 (59). – С. 91–98.
40. Радченко Д.М. Сутнісна характеристика фінансового планування на підприємстві / Д.М. Радченко // Young Scientist. – 2018. – № 6(33). – June. – P. 179–182.

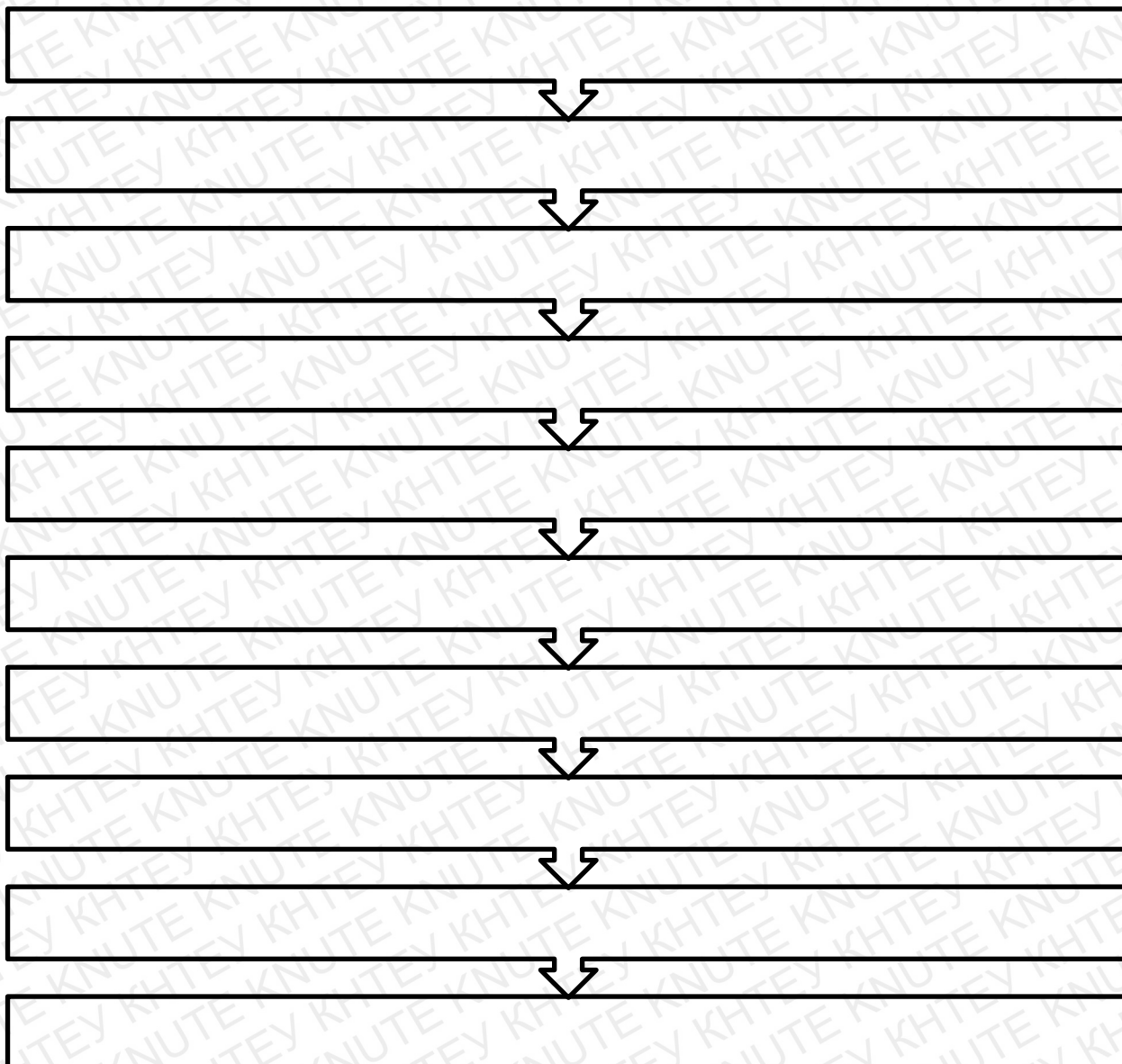
ДОДАТКИ

Додаток А

Класифікація позикового капіталу підприємства

Класифікаційна ознака	Елементи класифікації
1. За періодами залучення	1. Довгостроковий 2. Короткостроковий
2. За формами залучення	1. У грошовій формі (фінансовий кредит) 2. У формі обладнання (фінансовий лізінг) 3. В товарній формі (комерційний кредит) 4. В інших матеріальних та нематеріальних формах
3. За формами забезпечення	1. Забезпечені 2. Незабезпечені
4. За належністю підприємству	1. Із зовнішніх джерел 2. Із внутрішніх джерел
5. За цілями залучення	1. Оновлення необоротних активів 2. Поповнення оборотних активів 3. Здійснення інвестицій 4. Задоволення інших господарських чи соціальних потреб
6. За ступенем ризику	1. Високоризиковий 2. Середньоризиковий 3. Низькоризиковий

Етапи процесу управління залученням позикових коштів

Додаток 1
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт
суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

		КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2017	01 01
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ КОЛЬЧУГА"	за ЄДРПОУ	35075829	
Територія	СОЛОМ'ЯНСЬКИЙ РАЙОН М.КИЄВА	за КОАТУУ	80366000 00	
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТ Ю	за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту	за КВЕД	46.19	
Середня кількість працівників, осіб	451			

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

Адреса,
телефон:

03110, м.Київ, вул. О.Пироговського,
буд. 19, +380443636900

1. Баланс

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

на 31 грудня 2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	756777	705007

первісна вартість	1011	1042082	1032492
знос	1012	285305	327485
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0

Продовження дод. В

1	2	3	4
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	21	21
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	756798	705028
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	7454	8900
у тому числі готова продукція	1103	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	0	67067
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0	2772
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4144	454
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	22	43
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом I	1195	60636	79236
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	817434	784264
Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	175833	175833
Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	1303	2164

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	307461	341416
Неоплачений капітал	1425	(0,00)	(0,00)
Усього за розділом I	1495	484597	519413
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	249718	185548
розрахунками з бюджетом	1620	0	11516
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	6140	3461
розрахунками з оплати праці	1630	7138	7006
Поточні забезпечення	1660	11176	5034
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1244	509

Продовження дод. В

1	2	3	4
Усього за розділом III	1695	275416	213074
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	817434	784264

**2. Звіт про фінансові результати
за 2016 р.**

Форма № 2-м

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	294354	497620

Інші операційні доходи	2120	8322	9725
Інші доходи	2240	20860	1876
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	323536	509221
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	256178	455952
Інші операційні витрати	2180	8213	18676
Інші витрати	2270	0	0
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	264391	474628
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	35678	3925
Податок на прибуток	2300	-802	0
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	34816	3925

Додаток 1
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

		КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)		
		2018	01	01
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ КОЛЬЧУГА"	за ЄДРПОУ	35075829	
Територія	СОЛОМ'ЯНСЬКИЙ РАЙОН М.КИЄВА	за КОАТУУ	80366000 00	
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту	за КВЕД	46.19	

Середня кількість
працівників, осіб 453

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

Адреса,
телефон: 03110, м.Київ, вул. О.Пироговського,
буд. 19, +380443636900

1. Баланс

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

на 31 грудня 2017 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	705007	603015

первісна вартість	1011	1032492	918427
знос	1012	327485	315412
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	21	21

Продовження дод. Г

1	2	3	4
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	705028	603036
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	8900	8512
у тому числі готова продукція	1103	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	67067	92001
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2772	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	454	1279
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	43	220
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	32
Усього за розділом I	1195	79236	102044
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	784264	705080
Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	175833	175833

Додатковий капітал	1410	0	0
Резервний капітал	1415	2164	3904
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	341416	350697
Неоплачений капітал	1425	(0,00)	(0,00)
Усього за розділом I	1495	519413	530434
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	185548	109809
розрахунками з бюджетом	1620	11516	8611
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	3461	1534
розрахунками з оплати праці	1630	7006	6185
Поточні забезпечення	1660	5034	4187
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	509	636

Продовження дод. Г

1	2	3	4
Усього за розділом III	1695	213074	130994
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	784264	705080

2. Звіт про фінансові результати
за 2017 р.

Форма № 2-м

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
--------	-----------	-------------------	---

1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	250516	294354
Інші операційні доходи	2120	91914	8322
Інші доходи	2240	1122	20860
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	343552	323536
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	215823	256178
Інші операційні витрати	2180	90009	8213
Інші витрати	2270	981	0
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	306813	264391
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	12938	35678
Податок на прибуток	2300	-1917	-802
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	11021	34816

Додаток 1
до Положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий
звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ
суб'єкта малого підприємництва

		КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)		
		2019	01	01
Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ КОЛЬЧУГА"	за ЄДРПОУ	35075829	
Територія	СОЛОМ'ЯНСЬКИЙ РАЙОН М.КИЄВА	за КОАТУУ	80366000 00	
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	240	
Вид економічної діяльності	Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту	за КВЕД	46.19	

Середня кількість
працівників, осіб 455

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

Адреса,
телефон: 03110, м.Київ, вул. О.Пироговського,
буд. 19, +380443636900

1. Баланс

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

на 31 грудня 2018 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	603015	576366

первісна вартість	1011	918427	901998
знос	1012	315412	325632
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	21	21

Продовження дод. Д

1	2	3	4
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	603036	576387
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	8 512	8856
у тому числі готова продукція	1103	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	92001	71252
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1279	2388
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	220	130
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	32	0
Усього за розділом I	1195	102044	82630
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	705080	659017
Пасив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	175833	175833
Додатковий капітал	1410	0	0

Резервний капітал	1415	3904	4455
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	350697	354887
Неоплачений капітал	1425	(0,00)	(0,00)
Усього за розділом I	1495	530434	535175
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	109809	67990
розрахунками з бюджетом	1620	8611	3859
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	1534	1879
розрахунками з оплати праці	1630	6185	6923
Поточні забезпечення	1660	4187	4672
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	636	1587

Продовження дод. Д

1	2	3	4
Усього за розділом III	1695	130994	86910
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Баланс	1900	705080	659017

2. Звіт про фінансові результати
за 2018 р.

Форма № 2-м

Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	232312	250516
Інші операційні доходи	2120	54744	91914
Інші доходи	2240	8	1122
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	287064	343552
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	204239	215823
Інші операційні витрати	2180	46008	90009
Інші витрати	2270	5489	981
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	255736	306813
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	4881	12938
Податок на прибуток	2300	-962	-1917
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	3919	11021